

Дело C-298/23**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

8 май 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (Белгия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

4 май 2023 г.

Ищец:

Inter IKEA Systems BV

Ответници:

1. Algemeen Vlaams Belang vzw, първи ответник
2. S, T, U и V, в качеството им на представители на всички членове на фактическото сдружение „Vlaams Belang“, или „Vrijheidspartij“, втори ответник
3. Vrijheidsfonds vzw, трети ответник

Предмет на главното производство

Иск, предявен от ищеца с призовка от 22 ноември 2022 г. пред Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (Нидерландскоезичен търговски съд Брюксел, Белгия), с който се иска: 1) да се установи по съдебен ред, че като неправомерно използват знака ИКЕА в своите материали ответниците нарушават правата върху марка на ищеца; 2) да се издаде разпореждане, с което да се забрани на ответниците да използват под страх от имуществена санкция марките „ИКЕА“ и/или корпоративната идентичност на ИКЕА; 3) да се публикува постановеното съдебно решение в нидерландската и френската преса, както и на уебсайта на ищеца и на уебсайтовете на ответниците; и 4) да се унищожат използваните материали, като освен всичко това да се изплати и обезщетение.

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Тълкуване на понятието „основание“ по смисъла на член 9, параграф 2, буква в) от Регламент (ЕС) 2017/1001 относно марката на Европейския съюз, както и на член 10, параграф 2, буква в) и член 10, параграф 6 от Директива (ЕС) 2015/2436 за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките, и претегляне между правото върху марка и основното право на свобода на изразяване на (политическо) мнение, включително чрез използване на политическа пародия; член 267 ДФЕС.

Преюдициални въпроси

Може ли свободата на изразяване на мнение, включително свободата на изразяване на политически мнения и на политическа пародия, гарантирана в член 10 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и в член 11 от Хартата на основните права на Европейския съюз, да представлява „основание“ за използването на идентичен или сходен с ползваща се с известност марка знак по смисъла на член 9, параграф 2, буква в) от Регламент (ЕС) 2017/1001 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно марката на Европейския съюз и член 10, параграф 2, буква в) и член 10, параграф 6 от Директива (ЕС) 2015/2436 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2015 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките?

Какви критерии трябва да вземе предвид националният съд, ако е необходимо да направи преценка на баланса между тези основни права и какво значение трябва да се придава на всеки един критерий?

По-специално, може ли националният съд да вземе предвид следните критерии и/или има ли допълнителни критерии:

- o степента, в която изразеното мнение е с търговски характер или с търговска цел,
- o степента, в която между страните са от значение мотивите за конкуренцията,
- o степента, в която изразеното мнение е от общ интерес, социално значимо или провокира дебат,
- o връзката между горните критерии,
- o степента на известност на марката — предмет на иска,
- o обхвата на непозволеното използване, неговия интензитет и систематичност, както и какво е разпространението на това

използване по отношение на място, време и обхват, като се отчита доколко то е свързано с посланието на изразеното мнение,

- о степента, в която изразеното мнение и съпътстващите го обстоятелства, като например начинът, по който то е озаглавено, и рекламирането му, увреждат репутацията, отличителния характер и имиджа на марките — предмет на иска („рекламна функция“),
- о степента, в която изразеното мнение представлява собствен оригинален принос и доколко е направен опит да се избегне объркване или асоцииране с марките — предмет на иска, или впечатлението, че съществува търговска или друга връзка между изразеното мнение и притежателя на марката („функция за указване на произхода“), като се има предвид и начинът, по който притежателят на марката е изградил специфичен имидж и репутация в областта на рекламата и комуникацията?

Цитирани разпоредби от международното право и международна съдебна практика

Член 10 от Европейската конвенция за защита на правата на човека (наричана по-нататък „ЕКПЧ“)

Конвенция на Бенелюкс в областта на интелектуалната собственост (наричана по-нататък „Конвенцията на Бенелюкс“), член 2.20, параграф 2, букви с) и d)

Парижка конвенция за закрила на индустриалната собственост от 20 март 1883 г., член 10bis, параграф 2

Решения на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) от 1 май 2011 г., Faruk Temel с/у Турция, (§ 55), от 14 март 2013 г., Eon с/у Франция, (§59), и от 23 април 1992 г., Castells с/у Испания, (§43)

Решение на Съда на Бенелюкс от 14 октомври 2019 г., Damn Pérignon (№ А 2018/1/8)

Цитирани разпоредби от правото на Съюза и съдебна практика на Съюза

Регламент (ЕС) 2017/1001 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно марката на Европейския съюз, по-специално съображение 21 и член 9, параграф 2, буква в)

Директива (ЕС) 2015/2436 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2015 г. за сближаване на законодателствата на държавите

членки относно марките, по-специално съображение 27, член 10, параграф 2, буква в) и член 10, параграф 6

Харта на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), член 11

Решение от 12 ноември 2002 г., Arsenal Football Club (C-206/01, EU:C:2002:651)

Решение от 23 март 2010 г., Google France и Google (C-236/08—C-238/08, EU:C:2010:159), и заключение на генералния адвокат по тези съединени дела (EU:C:2009:569)

Решение от 21 октомври 2010 г., Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620)

Решение от 12 юли 2011 г., L'Oréal и др. (C-324/09, EU:C:2011:474), и заключение на генералния адвокат по това дело (EU:C:2010:757)

Решение от 1 декември 2011 г., Painer (C-145/10, EU:C:2011:798)

Решение от 6 февруари 2014 г., Leidseplein Beheer и De Vries (C-65/12, EU:C:2014:49)

Решение от 3 септември 2014 г., Deckmyn и Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132)

Решение от 27 февруари 2020 г., Constantin Film Produktion/EUIPO (C-240/18, EU:C:2020:118)

Решение от 8 декември 2022 г., Google (Премахване от резултатите при търсене на съдържание, за което се твърди, че е неистинно) (C-460/20, EU:C:2022:962)

Цитирани разпоредби от националното право

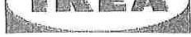
Член 1382 от Burgerlijk Wetboek (Граждански кодекс)

Член VI.104 от Wetboek van economisch recht (Кодекс на стопанското право)

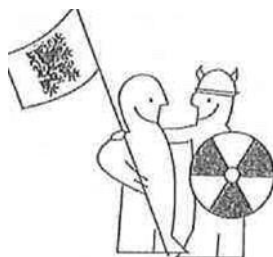
Кратко представяне на фактите и на главното производство

1. Делото се отнася до неразрешеното според ищеца използване от страна на Vrijheidspartij на известните марки „ИКЕА“ и корпоративната идентичност на ИКЕА в рамките на политическата кампания на политическа партия. Става въпрос за словната марка на Бенелюкс „ИКЕА“, регистрирана на 29 януари 1971 г. под номер 503696 за стоки от клас 20 (мебели), словната марка на Бенелюкс „ИКЕА“, регистрирана на 12 октомври 1976 г. под номер 615831 за

стоки от класове 11 (по-конкретно осветление), 24 (текстил) и 27 (килими),

словната марка с фигуративни елементи на Бенелюкс , регистрирана на 27 февруари 1987 г. под номер 692230 за много широк кръг от стоки и услуги и словната марка на ЕС „ИКЕА“, регистрирана на 1 октомври 1998 г. за много широк кръг от стоки и услуги. ИКЕА се ползва с известност сред обществеността със своите комплекти сглобяеми мебели, тип „направи си сам“, с приложени инструкции. ИКЕА се представя като „една от най- известните марки в света“, което третият ответник не оспорва.

2. Според Vrijheidsfonds шведското коалиционно споразумение за управление може да послужи като вдъхновение за необходимата реформа на политиката в областта на убежището и миграцията в Белгия. На 14 ноември 2022 г. политическата партия Vlaams Belang представя своя план ИКЕА пред пресата и обществеността. Наименованието на плана „Immigratie Kan Echt Anders“ („Имиграцията наистина може да бъде и различна“) (съкращение: ИКЕА) предлага според твърдението на третия ответник „шведски пакет“ от политики в областта на миграцията, като прави по забавен и пародиен начин връзка с марката „ИКЕА“. Третият ответник твърди, че планът е представен по аналогия с известните инструкции на ИКЕА като комплект за сглобяване ИКЕА или като инструкция с 15 предложения, така че белгийското правителство да може да се заеме с решаването на проблема веднага.
3. Публикуването и разпространението на плана се осъществява със следните средства:
  - (1) Пресконференция, на която S представя плановете като „пакет за сглобяване“ на шведския мебелен гигант. На първата страница от електронната презентация планът ИКЕА е показан по начин, който отчасти съответства на изображението на словните марки с фигуративни елементи ИКЕА, под което е изписано наименованието „Immigratie Kan Echt Anders“:

Планът изброява петнадесетте политически точки, като използва (леко провокативни) илюстрации с фигурки, които съвпадат с използваната от ИКЕА фигурка и с типичните за шведското знаме и ИКЕА син и жълт цвят:

- (2) По време на тази половинчасова пресконференция S обяснява плана от 15 точки, като под принадлежаща към пародията (според ответника леко хумористична, респ. провокативна) форма на използване на знаците, съответстващи на марките „ИКЕА“, S често споменава, според третия ответник по забавен начин, шведския мебелен гигант и шведския произход на плана. Така според третия ответник се подчертава разликата спрямо дейността на шведския мебелен магазин и се пояснява, че ИКЕА, разбира се, по никакъв начин не участва в политическия план на политическата партия, нито го подкрепя. В близост до европейското и шведското знаме S освен това заявява по-конкретно следното: *„Затова днес ние, като Vlaams Belang, представяме нашия ПЛАН ИКЕА. Нашият ПЛАН ИКЕА не означава Ingvar Kamprad Elmtaryd и Agunnaryd — моят шведски не е особено добър — това всъщност стои зад съкращението ИКЕА. За нас ИКЕА не означава шведският производител на красиви мебели, не, за нас ИКЕА означава: ‚Immigratie Kan Echt Anders‘. [...] „Пакетът за сглобяване“ може да бъде приложен веднага от белгийското правителство. [...] Интересното е, че това са политически мерки [...] в Швеция, които съответстват на рамката на Европейския съюз. Това означава, че всъщност искаме да се ограничим до минимума, наложен ни от Европейския съюз. Това е духът на този ПЛАН ИКЕА. [...]“*

- (3) Пресконференцията и презентацията са допълнени с по-подробно разписан политически план, който е достъпен на уебсайта. Този документ не съдържа други препратки към IKEA, освен тези, които са били предмет на кратката презентация:

7. GEEN MAXIMALE TERMIJN VAN 2 MAANDEN OM ASIELZOEKERS VAST TE HOUDEN

"In een studie zal de Zweedse wetgeving worden getoetst aan de EU-wetgeving, en zullen wetwijzigingen en andere maatregelen worden voorgesteld om de rechten van asielzoekers zoveel mogelijk wettelijk te beperken"⁵³, aldus het Tidö-akkoord.

Een belangrijke beperking naar Europees recht is de mogelijkheid om asielzoekers gedurende een bepaalde periode tijdens de asielprocedure vast te houden⁵⁴. Dit bijvoorbeeld om de identiteit vast te stellen, in geval van risico op onderduiken, omdat er redelijke gronden zijn om te oordelen dat een nieuw asielverzoek werd ingediend om een terugkeerbevel te omzeilen, ... De mogelijkheden en voorwaarden hiertoe zijn op Europees vlak strikt geregeld. Nochtans slaagt de Belgische wetgever erin om nóg strenger te zijn dan strikt gezien noodzakelijk is op EU-niveau.

De Belgische wetgeving beperkt de termijn waarbij een asielzoeker vastgehouden mag worden namelijk tot maximaal 2 maanden⁵⁵. Deze termijn is meerdere malen verlengbaar tot in totaal maximaal 6 maanden⁵⁶.

Het Europees recht vereist geen strikte maximale termijnen, maar legt enkel op dat de bewaring een zo kort mogelijke termijn dient te beslijten⁵⁷. De maximumtermijnen die de Vreemdelingenwet bevat kunnen dus geschrapt worden.

→ Aanpassen artikel 74/6, § 4, vierde tot zesde lid van de Vreemdelingenwet door de maximumtermijn(en) te schrappen en erin te zetten dat het een redelijke termijn moet zijn.

⁵³ Tidö-regeringsakkoord dd. 14 oktober 2022 (niet vertaald).

⁵⁴ Deze redenen zijn bepaald in artikel 8, § 3 van de Opvangrichtlijn.

⁵⁵ Artikel 74/6, § 1, vierde lid van de Vreemdelingenwet.

⁵⁶ Artikel 74/6, § 1, zesde lid van de Vreemdelingenwet.

⁵⁷ Artikel 9, 11 van de Opvangrichtlijn.

IKEA-PLAN

18

- (4) За пресконференцията се съобщава в социалните медии на партията.

Основни доводи на страните в главното производство

4. Пред запитващата юрисдикция Vrijheidspartij до голяма степен се съгласява с основаната на правото в областта на търговските марки преценка на ищеца. Единствената причина, поради която Vrijheidspartij използва

известността на марките „ИКЕА“, е да подсили собственото си послание и да разшири известността и разпространението на това послание.

5. Vrijheidspartij твърди, че може да се позове на „основание“ за използването на марките „ИКЕА“.
6. Нито една от страните не спори, че става въпрос за ползвачи се с известност марки. Третият ответник (Vrijheidsfonds) признава, че е използвал тези марки без съгласието на ищеца и че е провел въпросната кампания от името и за сметка на фактическото сдружение Vlaams Belang, респ. членовете на неговия управителен съвет.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

7. Правото върху марка е право върху индустриална или интелектуална собственост, признато за основно право и защитено по-специално от член 1 от Допълнителния протокол към ЕКПЧ и с член 17, параграф 2 от Хартата.
8. Въпреки това правото върху марка не е абсолютно. Упражняването на правото на притежателя на марката да защитава своите специфични интереси трябва да бъде ограничено до случаите, в които използването на знака от трето лице би засегнало или би могло да засегне функциите на марката. Това са функциите за указване на произхода, както и инвестиционната и рекламната функция. В това отношение запитващата юрисдикция се позовава на решение Google France и Google.
9. Защитата срещу използването на марката за различни стоки или услуги е допълнително ограничена от възможността трето лице да се позове на основание за използването. Не е изключено третото лице да се позове на основание за използването дори ако при това (очевидно) възнамерява да се облагодетелства несправедливо от известността на марката или даже да увреди репутацията на марката, като я свързва с послания, които имат отрицателно въздействие върху нейния имидж.
10. Изключителното право на притежателя на марката влиза в противоречие със свободата на изразяване на мнение, с която разполага вероятният нарушител на това право. Тази свобода също не е абсолютна, а напротив, може да бъде ограничена, за да се защитят например добрата репутация или правата на други лица, включително по-специално правата върху марка.
11. Когато свободата на изразяване се отнася до мнения, изразени в рамките на политическа дискусия, ЕСПЧ признава възможно най-високото равнище на защита: *„Свободата на изразяване на мнение е особено ценна за политическите партии и техните активни членове, като намесата в свободата на изразяване на мнение от страна на политик, особено ако той е член на опозиционна партия, изисква строг контрол от страна на [ЕСПЧ]“*. В това отношение запитващата юрисдикция се позовава на

решенията на ЕСПЧ от 1 май 2011 г., Faruk Temel с/у Турция, (§ 55), от 14 март 2013 г., Eon с/у Франция, (§ 59), и от 23 април 1992 г., Castells с/у Испания, (§43).

12. Следователно правото върху марка може да бъде ограничено от свободата на изразяване на мнение, а тази свобода на свой ред може да бъде ограничена от правото върху марка. Националният съд трябва да претегли тези права едно спрямо друго, като (i) е желателно да има яснота по отношение на релевантните критерии и (ii) е почти немислима намеса дори след претегляне на всички интереси съгласно съдебната практика на ЕСПЧ.
13. Различни източници (сред които съображение 21 от Регламент (ЕС) 2017/1001, съображение 27 от Директива (ЕС) 2015/2436 и решение Constantin Film Produktion/EUIPO, т. 56) признават, че изключителните права на притежателя на марката, а следователно и „основанието“, трябва да се тълкуват по начин, който да гарантира пълното зачитане на свободата на изразяване на мнение. Съдът също изглежда е възприел широко тълкуване на тази свобода по различни дела за марки (вж. по-специално заключенията на генералния адвокат по дела Google France и Google, т. 102 и 103, и L'Oréal и др, т. 45). Не би трябвало автоматично да се приема, че правата върху индустриална собственост са с предимство пред свободата на изразяване на мнение. Съгласно установената практика на Съда (вж. решения Padawan, т. 43, и Painer, т. 132) в случаи на конфликт между права от един и същ ранг винаги се прилага правилото, че националният съд трябва да осигури справедлив баланс, като вземе предвид всички обстоятелства по конкретния случай. Какви са тези обстоятелства в контекста на основание за използване и пародия съгласно правото в областта на търговските марки е въпрос, на който засега няма отговор.
14. Тълкуването в решение Leidseplein Beheer и De Vries дава някои насоки, тъй като съгласно това решение свободата на изразяване на мнение (включително чрез политическа пародия) може във всички случаи да представлява основание за използване. Липсват обаче допълнителни подробности. Поради това е необходимо да се отправи преюдициално запитване относно обстоятелствата, които националният съд може да взема предвид при претеглянето на интересите, и относно значението, което се придава на всеки един критерий.
15. В правната доктрина се прави опит за взаимно съгласуване на критериите, които могат да се вземат предвид при преценката дали е налице справедлив баланс. Критериите могат да бъдат: търговският характер или целта на изразеното мнение, общият интерес, социалната значимост и важността на планирания дебат, обхватът и интензитета на произтеклата от изразеното мнение вреда, известността на използваната марка, доколко е разпространено изразеното мнение, дали използването ненужно е увредило репутацията на марката, доколко е направен опит да се избегне объркване.

16. В решение *Damn Pérignon* (относно творческата свобода като основание) Съдът на Бенелюкс е избрал да приложи много широко тълкуване на основанието в полза на свободата на изразяване на мнение. Такова основание не е налице само ако третото лице има изрично намерение да навреди на притежателя на марката. При (художествена или политическа) пародия само в редки случаи намерението е единствено и основно да се навреди, тъй като при нормални обстоятелства пародията служи предимно за послания от художествено или политическо естество. Това решение става предмет на остри критики в правната доктрина, като освен това изглежда, че това тълкуване противоречи на правото на Съюза, тъй като не позволява да се вземат предвид всички релевантни обстоятелства по конкретния случай, защото намерението за увреждане е единственият решаващ критерий.
17. Запитващата юрисдикция констатира следното:
- В решение *Deckmyn и Vrijheidsfonds* Съдът тълкува широко понятието за пародия: разрешена е и пародия „със“ произведение (или търговска марка). Липсват други освен критериите за имитация на произведението с известни разлики и за наличие на цел да се провокира хумор или осмиване. Възниква въпросът дали този подход към авторското право може да се прилага и към марките и, ако може, при какви условия.
  - В законодателните инициативи по повод на реформата на правото в областта на търговските марки през 2016 г. и в мотивите към самите законодателни текстове дебело се подчертава, че упражняването на правото върху марка трябва да е в пълно съответствие с правото на свобода на изразяване на мнение; при какви условия, законодателят не пояснява.
  - В практиката на Съда по дела за марки широкото тълкуване на свободата на изразяване на мнение също намира подкрепа. Правото върху марка е право, целящо регулиране на икономиката и улесняване на стопанския оборот, поради което с него не трябва да се надхвърля необходимото за защита на функциите на марката. Това разбиране намира израз в решение *Leideplein Beheer и De Vries*: основанието за използване не е необходимост, а е свързано и със субективните интереси на вероятния нарушител на правото върху марката и търсенето на справедлив баланс. В решението не се дава отговор на въпроса кои са критериите за това в рамките на свободата на изразяване на мнение.
  - От гледна точка на практиката на Съда е несъстоятелно твърде тясното тълкуване на понятието за основание в (оскъдната) белгийска съдебна практика. Тя е в противоречие с подхода на нидерландската съдебна практика и до голяма степен се отхвърля и в белгийската и нидерландската правна доктрина. Освен това тази оскъдна белгийска съдебна практика е отпреди решение *Damn Pérignon*.

- Както се посочва в правната доктрина, решение *Damn Pétignon* не допринася с почти нищо за изясняването на въпроса. Съгласно решението намерението да се навреди на притежателя на марката е решаващо, което всъщност не оставя възможност да се вземат предвид всички релевантни обстоятелства в конкретния случай. Това е причината неяснотата да остане. Освен това отговорът в решение *Damn Pétignon* се отнася само до свободата на изразяване на творческо мнение. Възниква въпросът дали за политическата свобода на изразяване на мнение трябва да се прилагат други критерии.
18. С оглед на важността, която има претеглянето между свободата на изразяване на мнение и правото върху марка, запитващата юрисдикция счита за уместно да се отправи преюдициално запитване до Съда.
  19. В случая е подходяща една по-обща формулировка на въпроса. Съдът неотдавна прие решение за претеглянето между защитата на личните данни и правото да бъдеш забравен, от една страна, и правото на свобода на изразяване на мнение, включително правото на информация, от друга. Съдът се позовава на практиката на ЕСПЧ и дава яснота на националния съд относно релевантните критерии; въпросът е дали тези и/или други критерии са приложими и в настоящия случай (вж. решение *Google* (Премахване от резултатите при търсене на съдържание, за което се твърди, че е неистинно), C-460/20, т. 20).
  20. В настоящия случай въпросите са свързани с тълкуването на член 9, параграф 2, буква в) от Регламент (ЕС) 2017/1001 и член 10, параграф 2, буква в) от Директива (ЕС) 2015/2436. Доколкото става въпрос за тълкуване на разпоредба, съдържаща се както в Директива (ЕС) 2015/2436, така и в (транспониращата тази директива) Конвенция на Бенелюкс, единствено Съдът е компетентен тълкува еднообразно тази разпоредба от фактическа и правна гледна точка.